

УДК 76.071.1(477)19"Бистряков

ORCID 0000-0003-4932-4842

DOI: <https://doi.org/10.33838/naoma.27.2018.159-167>

Андрій Нікітін

старший викладач кафедри рисунка, здобувач кафедри ТІМ

Науковий керівник кандидат мистецтвознавства Н. Ю. Белічко

nikarts@ukr.net

ТВОРЧИСТЬ ТА ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОФЕСОРА В. П. БИСТРЯКОВА

Анотація. У статті йдеться про становлення творчої особистості професора кафедри рисунка НАОМА Віктора Петровича Бистрякова, розглянуто педагогічну діяльність у контексті розвитку кафедри рисунка, узагальнено його надбання як митця.

Ключові слова: кафедра рисунка, методика, образність, інновації, творчість.

ТВОРЧЕСТВО И ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРОФЕССОРА В. П. БЫСТРЯКОВА.

Андрей Никитин

Аннотация. В статье освещается становление творческой личности профессора кафедры рисунка НАОМА Виктора Петровича Быстрякова, рассмотрена педагогическая деятельность в контексте развития кафедры рисунка, обобщено его достижения как художника.

Ключевые слова: кафедра рисунка, методика, образность, инновации, творчество.

CREATIVITY AND PEDAGOGICAL ACTIVITY OF PROFESSOR V. BYSTRIAKOVA.

Andrii Nikitin

Abstract. V. Bystriakov – Honored Worker of Arts of Ukraine, member of the National Union of Artists of Ukraine, creative work is well-known to the general public, and teaching activity occupies an important place in the work of the department of drawing of the National Academy of Fine Arts and Architecture. In the work of the artist, he combined his own experience and achievements of artists of past generations, it has always been and is open to creative experiments. His creative pursuits and teaching methods are important for understanding the history of artistic education, in particular the teaching of the drawing, since it reflects the main directions and peculiarities of artistic education of the second half of the 20th and the beginning of the 21st century.

In his work V. Bystriakov determined that the minimum means can be achieved maximum expressiveness, to achieve a strong life experience in the work. His paintings are characterized by ease, transparency, artistry of performance, understanding of the proportion of proportion and composition.

Professor V. Bystryakov's pedagogical credo is a responsible attitude to his work, professionalism in any field of occupation – whether it is drawing or painting. The main objective of the teacher in the mandatory requirements of the classical school, he believes, is to enable the student to identify his own creative vision of a task. The main thing is not to «kill» the desire to create.

Among students V. Bystriakov a teachers of the academy M. Kochubei, V. Kyrychenko, Yu. Maistrenko-Vakulenko, who already convey their creative experience to students.

A special place in the work of V. Bystriakov is dedicated to the Chernobyl tragedy. The tragic event for Ukraine and the world has brought to life a cycle of pictures: «Girlfriends», «When the birds do not sing», «Evacuation», «Bright still life in the dark room», «The cry of Jeremiah», «And the third angel sounded», «Sunflowers», «Spas», and also a series of paintings «And fell on the star of the earth».

In each work the cycle has its own language, artistic means, its philosophical interpretation, is subject to the disclosure of the main theme – Chornobyl.

V. Bystriakova's creativity characterizes him as a talented master with personal beliefs and views. He does not stay away from the problems of modern life, in particular the ecology of the environment, touches in his works important issues that make us think over the routine of life processes, through the extrapolation of the inner sense and understanding of reality. He inspires reflections on the present in his various spiritual and social aspects. Knows good and evil through the prism of confession of the soul. Combining and interweaving the images of fictional illusions and real heroes, generalizes and reproduces the experience gained in his works. The artist's paradigm is based on the principles of symbolism and surrealism. In the principles and approaches of the author to the creation of works can be traced laconic language of poster art. Using various authoring techniques, he reveals to the viewer his tension and a peculiar vision of the world, reflects internal excitement, experiences, painful ... The existence in works of the existence, embodied in details and symbols, prompts philosophical reflections on life, the search for truth, comprehension and perception of the viability of nature .

V. Bystriakov is an artist and a teacher, who, through a practical component, passes on his experience to students nowadays.

Key words: *department of drawing, technique, imagery, innovation, creativity.*

Постановка проблеми. У час інноваційних пошуків і досягнень ХХІ століття вагоме місце у розвитку художньої культури належить митцям, становлення яких відбувалося у другій половині ХХ ст. Без свідомого вивчення та аналізу їхніх творчих досягнень, розуміння важливості процесів, що впливали на розвиток особистості, неможливе вивчення історичного аспекту формування сучасного мистецького середовища.

Актуальність дослідження визначається тим, що Віктор Петрович Бистряков – заслужений діяч мистецтв України, член Національної спілки художників України, творчий доробок якого добре відомий широкому загалові, а викладацька діяльність посідає важливе місце в роботі кафедри рисунка Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури. У творчості митця поєдналися його власний досвід і досягнення художників минулих поколінь, вона завжди була й є відкритою для творчих експериментів. Його творчі пошуки та педагогічні методи є важливими для розуміння історії художньої освіти, зокрема викладання рисунка, оскільки відбивають основні напрями та особливості мистецької освіти другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Зв'язок авторського доробку з важливими науковими та практичними завданнями. Дослідження виконане відповідно до планів науково-практичної діяльності НАОМА, зокрема кафедри рисунка, та відповідає тематиці дисертаційної роботи автора.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Біографічні відомості про професора В. Бистрякова вміщено у довідниках (Матюшина 16, Бистряков 21), є низка публікацій в журналах та альбомах, що знайомлять поціновувачів мистецтва з його творами, представленими на численних художніх виставках. Т. Ласкаревська висвітлює виставку творчого подружжя Валентини і Віктора Бистрякових «Чорнобиль – довге відлуння», присвячену двадцятим роковинам трагедії, звертає особливу увагу на твори, що відкривають неосяжні сторони чорнобильської трагедії та її жахливі наслідки (20–22). Куратор каталогу О. Мітякіна, презентуючи виставку В. Бистрякова, що експонувалася у залах Київського музею російського мистецтва (тепер – Національний музей «Київська картинна галерея»), зазначає, що В. Бистряков – один з небагатьох, для кого «художник» не лише професія, а й необхідність, покликання, зміст існування (5).

Мистецтвознавець Н. Шидловська, характеризує творчість художника, зауважує, що його роботи – це засіб пластичного усвідомлення світу, можливість поділитися з глядачем глибоко пережитим в образному сприйнятті навколишньої дійсності (Бистряков 13).

В ілюстративно-інформаційному виданні «Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури. 1917–2017», присвяченому 100-річчю заснування навчального закладу, в статті Ю. Майстренко-Вакуленко «Історичний дискурс викладання рисунка в НАОМА» подано історичний огляд діяльності кафедри рисунка, зокрема інформаційний матеріал про адміністративну роботу професора В. П. Бистрякова (20–23).

На сьогодні шлях становлення творчої особистості В. Бистрякова, значення його викладацької діяльності та педагогічних методів є мало дослідженими.

Новизна наукового дослідження. Вперше проаналізовано творче становлення та викладацьку діяльність професора В. П. Бистрякова.

Зазначення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. У працях, присвячених В. Бистрякову, особливості його творчого доробку висвітлені здебільшого у сфері виставкової діяльності, а педагогічна робота мало досліджена.

Виклад основного матеріалу. Формування творчої особистості В. Бистрякова припадає на 60–80-ті роки ХХ ст. – період піднесення і розквіту українського мистецтва. Це час появи нового покоління митців-шістдесятників, серед зачинателів руху якого були літературні діячі Л. Костенко та В. Симоненко. Вони виступали проти фальші, елейності у відображенні дійсності, відстоювали національне відродження України. Духовні прагнення цього часу знайшли яскраве втілення і в творчості українських художників, роботи яких посіли вагоме місце в історії українського образотворчого мистецтва, відігравши важливу роль в його подальшому самотньому розвитку.

Віктор Петрович Бистряков народився 7 січня 1943 року у Николаєвську-на-Амурі Хабаровського краю. Після смерті батька родина повернулася до України, на батьківщину матері.

У 1959–1963 рр. навчався в Республіканській художній школі ім. Т. Г. Шевченка, потім – на графіч-

ному факультеті Київського державного художнього інституту, де його вчителями були відомі художники, справжні майстри своєї справи К. Заруба, Т. Ляшук, С. Грош, П. Басанець, а згодом – С. Подерв'янський та О. Кривонос. У ці роки вчителями було закладено підвалини майбутніх досягнень В. Бистрякова.

С. Грош, його викладач на III курсі, який звертав увагу студентів на високе європейське мистецтво, відкрив йому любов до художників доби Відродження. Він ставив перед учнями складні завдання і спонукав до практичної реалізації своїх можливостей. Вони повинні були переборювати страх перед труднощами, виявляти наполегливість у подоланні невпевненості у своїх силах, не боятися помилок.

В. Бистряков згадує постановки, які були запропоновані студентам на той час. Одна з них дуже запам'яталася складністю своєї сюжетної композиції:

Натурниця сиділа в складному ракурсі, одягнена в пальто з хутряним комірцем, в чобітках, на голові убір – біла хустка із складним візерунком, композиційний антураж – телефонний апарат, чашка, і доповнює це шахова підлога. (Інтерв'ю 5)

Одним з принципів методу викладання професора С. Подерв'янського була вимога навчитися цілісно сприймати роботу. Для того, щоб побачити загальний план, потрібно було охопити його поглядом з відстані. Іноді студенти прив'язували до планки вуглину чи сангіну і рисували як вказівкою. Цей засіб дозволяв виразити не окрему, а загальну картину, відтворити правильне пропорційне співвідношення, допомагав відслідковувати композиційну ситуацію, контролювати хід виконання рисунка.

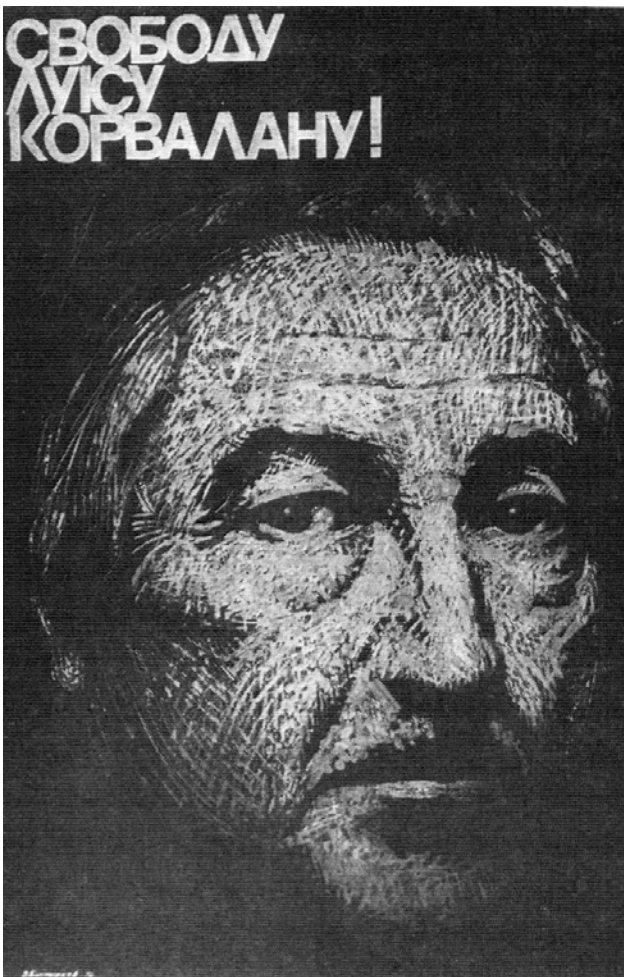
У своїй педагогічній практиці О. Кривонос впроваджував метод аналітико-конструктивного рисунка, змінив ставлення майбутніх художників до рисунка. Цей метод надавав можливість студентам усвідомлено вчитися аналізувати конструктивні особливості моделі, її характерні риси, пропорції, співвідношення масштабу, побудову і пластику тіла.

Великий вплив на В. Бистрякова мала і творча особистість професора Т. Яблонської, яка заклала практичну основу в сприйнятті та вдосконаленні відтворення художнього образу.

Важливою ланкою навчального процесу була творча практика. До неї ставились як до школи рисунка та пленерного живопису. Проходила вона, зазвичай, на творчій базі Художнього інституту в місті Каневі. В

рамках обміну творчим досвідом разом з українськими студентами брали участь студенти з Художньої академії Кракова, і тут спостерігалася велика різниця в підходах та пошуках виразності творчих завдань. Українські студенти відтворювали реалістичну дійсність, а поляки шукали образність натури, формуючи її в уяві і відтворюючи в матеріалі. Професор Т. Яблонська поділяла ці погляди, і на прикладі робіт студентів з Кракова акцентувала увагу на відмінності у виконанні робіт. Таким методичним підходом обговорювання студентських робіт вона стверджувала розуміння, що таке образність в мистецтві – поняття багатозначної категорії стилістики, яке має численні інтерпретації у зв'язку з різним осмисленням.

Взаємний обмін поглядів студентів дуже збагатив сприйняття образу та засобів відображення дійсності. Відтоді одним із головних принципів творчості майстра став пошук образності й технічних засобів для її вираження.

Іл.1. Свободу Луїсу Корвалану. Плакат. 1972

В. Бистряков перейняв методи своїх вчителів, які надали можливість відчувати, як мінімальними засобами можна досягти максимальної виразності, домогтися сильного життєвого враження в роботі.

Ці досягнення було втілено в роботі «Сталевар» (1970). Перед молодим художником постало завдання виконати портрет, і не просто портрет, а із сюжетною зав'язкою. В. Бистряков вирішує створити узагальнюючий образ робітника – сталевара. Для цього білий аркуш паперу він ґрунтує червоним кольором, а зверху наносить чорний тон. Потім злегка намічає силует сталевара і, використовуючи лезо, продряпує поверхню. Застосування такого авторського прийому спричиняє цікавий ефект – виникає ілюзія металу, що ллється, завдяки поєднанню білого, червоного і чорного. Це були пошуки – експерименти з формою та кольором, аби досягти яскравої виразності образу. Зауважимо, що на той час це був дуже новаторський підхід автора.

У 60–70-ті роки ХХ ст. українські митці захоплювалися мексиканською гравюрою, наприклад якої зростали відомі вітчизняні художники-графіки – О. Данченко, В. Куткін, Г. Якутович та інші. Вони вивчали технічні прийоми, графічні засоби, стилістичні властивості і намагалися удосконалювати і втілювати їх у своїх роботах. Надбання мексиканських граверів і вітчизняних графіків вивчав і В. Бистряков, інтерпретуючи їх у своїх роботах і втілюючи в авторській манері.

Після закінчення Художнього інституту молодий митець отримав пропозицію від голови Спілки художників України В. Бородея створити плакат із зображенням чилійського політика і секретаря компартії Чилі Луїса Корвалана (1972). Завдяки пошукам виразності, наполегливій праці в роки навчання він мав досвід виконання таких робіт. Першочергово потрібно було передати портретну схожість, і хоча початковий фотоматеріал був поганої якості, замовлення вдалося виконати на високому професійному рівні (іл.1). Художник застосував попередні надбання і прийоми, використані у роботі «Сталевар». Вдало була вирішена і шрифтова складова політичного плаката. За зразок узято модуль літер журналу Humanite Journal. Плакат вийшов виразним і отримав високу оцінку виставкому Спілки художників України, його було опубліковано в журналі «Образотворче мистецтво» (Бутник-Сівер-

Іл. 2. Пам'ять про чисту воду.
Полотно, олія. 74x105 см. 2006

ський 7), також в газеті «Культура і життя» (1975) поряд з роботами видатного художника старшого покоління – народного художника М. Дерегуса.

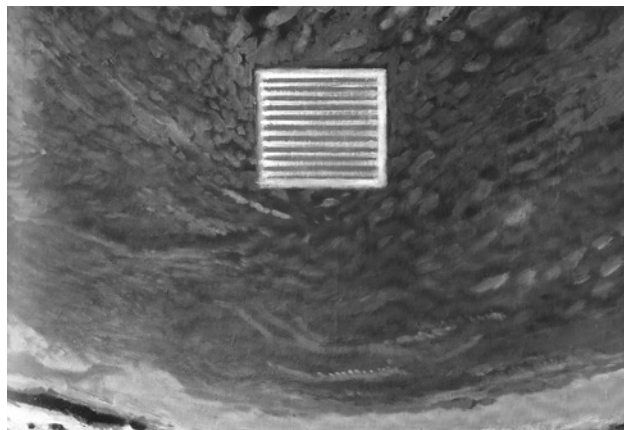
Тяжіння до загального поєднання всіх компонентів композиції і чітке підпорядкування їх головному задумові присутнє не тільки в роботах плакатного мистецтва – воно простежується і в його жанрових та портретних композиціях.

В. Бистряков активно працює в станковій графіці і живопису: плакати «Рафаель Санті» (1970), «Григорій Сковорода» (1972), «26.04.86 р. (Чорнобиль)» (1986), «Відбудуємо Успенський собор» (1989), живописні серії «Львівські мотиви» (1988), «Знай та вивчай історію свого народу» (1990), «Велике свято» (1992), «У ніч проти Різдва» (1992), серії рисунків: «Купальниця» (1994), «Ранок» (1994), «У сауні» (1995).

Осмилення сучасності, розкриття проблем своєї епохи, таких як екологія, пошуки істини, філософські роздуми, характеризують творчість художника.

Проблема екології в Україні постає в картинах «Пам'ять про чисту воду» (2006) і «Натомлене небо» (2006). Використовуючи, на перший погляд, хаотичний ритм залізного брухту, художник у картині «Пам'ять про чисту воду» (іл. 2) створює атмосферу напруження, але зображення птаха зупиняє тривогу, концентрує погляд глядача та наповнює його філософськими роздумами про сьогодення і майбутнє. Промінь сонця, що пробивається крізь сіре небо, сповнює надії на краще майбутнє.

Тривогою пронизана й картина «Натомлене небо» (іл. 3). Градація між світлом і тінню стає різкішою. Велика контрастна маса синього неба відтворює за-

Іл. 3. Натомлене небо.
Техніка? 80x100 см. 2006

дум художника передати небо, що ввібрало у себе всі тривоги дня. В центрі його зображено квадрат, розграфлений білими лініями. Квадрат – символ земних сил, енергії Інь. Так художник поєднує у картині Інь і Ян, землю і небо, втілює ідеально збалансовану людину.

Особливе місце у творчості В. Бистрякова відведено Чорнобильській трагедії. Трагічна для України і світу подія викликала до життя цикл картин: «Подруги. Чорнобильяни», «Коли птахи не співають», «Евакуація», «Світлий натюрморт у темній кімнаті», «Плач Єремії», «І третій ангел просурмив», «Соняшники», «Спас», а також серію картин «І впала на землю зоря». У 2016 році був видано каталог «Осянні полиновою зорею», в якому зібрано п'ятдесят художніх творів, присвячених цій тематиці.

Іл. 4. І впала з неба зоря велика, ім'я – Полін.
Полотно, олія. 75x100 см. 2006

Іл. 5. Застиглий жах. Мішана техніка. 59x85 см. 2015

У кожній роботі циклу своя образна мова, художні засоби, своє філософське трактування, підпорядковане розкриттю головної теми – Чорнобилю.

А в назві однієї з картин – «І впала з неба зоря велика, ім'я – Полин» (2006) (іл. 4) – розкривається суть задуму художника. Центром його є зображення на тему пророчих слів Іоанна Богослова про те, що на землю впаде зірка з неба, на ім'я «Полин» і третя частина людей на землі помре, бо води стануть гіркими (Об'явлення 285). Трава полин – «чорнобиль» – набуває у картині кількох значень: і як символ гіркоти людської долі, туги за Батьківщину, і як надія на «одужання» рідної землі.

Використовуючи тональні й кольорові контрасти зеленого, блакитного і жовтого, художник створює ритм хвиль води, що зосереджують увагу глядача на яскравому спалаху, який з'явився з неба. Спалаху, що приніс біду, але, можливо, стане символом очищення від гріхів. Вінок, що є центром композиції та складається з різнотрав'я, символізує Україну, яка опинилася у центрі біди, та є символом відродження.

Близький до тематики Чорнобиля і дуже цікавий цикл робіт художника на тему біженців (2012). Переважна більшість творів об'єднана узагальненою колірною гамою, що передає смуток і біль, якими художник іноді сповнює роботи, і в той же час, у кожній з них присутні яскраві спалахи світла, які символізують надію, що живе в серці кожного. В

одній з робіт цього циклу – «Застиглий жах» (іл. 5) – зображена постать людини без будь-яких подробиць і натяків на жанрову сцену. Виразно переданий емоційний стан чоловіка. Він сидить задумливий, ображений, втративши сенс життя і життєві орієнтири. А поряд з ним пес, який в процесі створення роботи виявився занадто реалістичним, що не відповідало задумові художника. І тоді В. Бистряков звернувся до свого улюбленого засобу – леза, застосувавши авторську техніку виконання – «продряпування». Зображення пса набуває символічного звучання – прихильності, вірності, жалю.

Картина є яскравим взірцем творчих пошуків митця – розкриття теми не через реалістичне зображення, а через відтворення загально художнього образу. Недаремно робота виконана із застосуванням обмеженої палітри кольорів – червоною вохрою, всі засоби підпорядковані створенню єдиного образу, а не одного конкретного героя, біди, що спіткала не одну родину в різні часи.

Кожен твір В. Бистрякова – це пошуки відповідей на вічні запитання людства про пошуки щастя («У Пошуках втраченого раю»), очікування дива («Охоплені несподіваним світлом»).

У картині «У пошуках втраченого раю» наближення контуру групи людей до кола має і символічний, і емоційний зміст. Коло підкреслено подовженням контуру однієї фігури в контурі іншої. Коло діє

композиційно – воно активне як носій змісту. Така побудова композиції спрямовує погляд глядача всередину. Силуети фігур побудовані на поєднанні контрастів жовтого і синього, що, переплітаючись, створюють зелений – колір надії. Обличчя героїв не прописані, вони безликі й багатоликі водночас. Вони – це ми, які все життя шукаємо втрачений рай, щастя, рівновагу. Фігури перебувають у русі, та непрописані до кінця верхні й нижні кінцівки ніби говорять про те, що в наших рухах мало дії.

Картина «Охоплені несподіваним світлом» зображує людей, які звикли до повсякденного ритму життя і вже не чекають нічого нового. Кожен «ховається» під своєю парасолькою. Композиція картини будується на контрасті темних і світлих плям. Фігури розміщуються по діагоналі та розвернуті до головного сюжетного центру – появи світла, що наповнює та заповнює всю картину. Побудова композиції справа наліво дещо послаблює рух і підкреслює застиглість персонажів і несподіваність події. Водночас глядач сприймає не лише момент, зображений в картині, а й уявляє, що відбувалося за мить до появи світла. Поява світла сприймається як момент миттєвий, що відбувається в дану хвилину, і відносно довгий, бо зберігаються «сліди руху», які щойно відбулися. Ще хвилину тому кожен ішов у своїй справі, тікаючи від дощу, і раптом – світло. Очищення водою і осяяння світлом – і застиглість переростає у рух надії та радості.

Філософія життя і смерті пронизує кожну з картин. Так, центром картини «Сухі соняшники» стають зів'ялі квіти, як нагадування про тлінність людського життя. Недаремно у зображенні тла художник поєднує блакитний, як символ розуміння неповторності людського життя та неосязності вічного, і зелений, як символ природи й молодості, надії на злагоду, мир і спокій. Таким чином, сумна, на перший погляд, картина набуває іншого змістовного значення.

Роботам В. Бистрякова притаманні легкість, прозорість, артистизм виконання, розуміння співвідношення пропорції та композиції.

Водночас з творчою роботою професор В. Бистряков веде педагогічну діяльність на кафедрі рисунка з 1973 року, з 1991 – доцент, з 1993 – професор, у 1991–1994 рр. був деканом графічного та скульптурного факультетів, з 2009 – завідувач кафедри рисунка.

Викладацьку роботу В. Бистряков розпочав з виховання у студентської молоді серйозного ставлення до своєї майбутньої професії, яка базується на основі любові до рисунка. Студентам було запропоновано усвідомлено ставитись до культури малювання, обов'язковим стає наклеювання паперу на планшет, що дозволяє вільно працювати з матеріалом, а також використовувати метод «змивання» зайвого тону з роботи, який був засвоєний з методичної практики О. Кривоноса. Цей метод В. Бистряков передав і своїм студентам, демонструючи його на практиці: ганчіркою стирав зайве в рисункові, тобто узагальнював силует фігури, на підставі якого можна було підкоригувати пропорції, рух та лінійно уточнити особливості моделі. Рисунок набував вишуканості, емоційності й естетичної основи.

Педагогічне кредо професора В. Бистрякова – це відповідальне ставлення до своєї справи, професійність у будь-якій сфері занять – чи то рисунок, чи живопис. Основна мета викладача при обов'язкових вимогах класичної школи, вважає він, полягає в тому, щоб надавати можливість студентові виявити його власне творче бачення того чи іншого завдання. Головне – не «вбити» прагнення творити.

Для художника важливо вміння створити образ, охопити досягнення різних шкіл та виявити свою думку, своє ставлення як до побудови композиції, так і до технічного вирішення її.

Серед його учнів – викладачі академії М. Кочубей, В. Кириченко, Ю. Майстренко-Вакуленко, які вже самі передають творчий досвід студентам.

Поряд з педагогічною діяльністю, яка передбачає науково-дослідницькі та навчально-методичні розробки водночас з практичними заняттями зі студентами, на кафедрі рисунка була започаткована нова навчально-методична форма «майстер-клас», яку безпосередньо підтримав завідувач кафедри В. Бистряков. Така форма надає можливість викладачам теоретичні основи викладання рисунка підкріплювати практичним виконанням завдання студентами, тобто дозволяє розкрити систему та послідовність відображення рисунка: вибору матеріалу, компонування листа, побудови натурної постаті, уточнення її пластичної особливості, виявлення світлотіньової й тональної градації, лінійної та штрихової манери. Впровадження методу викладання «майстер-клас»

в загальну академічну навчальну практику в подальшому набуло популяризації сприяло розвиткові сучасного рисунка та українського мистецтва загалом. Цей творчий метод, з підкреслено особистою манерою виконання митця, був дуже корисним для успішного опанування необхідного обсягу знань, а також і для міжнародного культурного обміну в галузі образотворчого мистецтва та підвищення престижу рисувальної школи академії.

В. Бистряков – активний учасник різноманітних тематичних виставок: Київської міської виставки «10 років Незалежності у творчості сучасних київських художників» (2001), Міжнародної виставки графіки та рисунка у Таїланді (2003), XIII московського міжнародного художнього Салону ЦДХ (2010), а також виставок у музеї НАОМА – графіки «Екороздуми» (2012), експозиції, присвяченої 200-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка (2014). Твори художника експонувалися на багатьох персональних виставках: у Національному музеї Т. Г. Шевченка (1999, 2016), Київському музеї російського мистецтва (2003), персональна міжнародна виставка живопису в Монако (Монте-Карло, 2004), у виставковій залі кафедри рисунка НАОМА (до 30-річчя Чорнобильської трагедії, представлено 33 роботи) (2016), Національному архітектурно-історичному заповіднику «Чернігів стародавній» (2016). В. Бистряков був учасником міжнародного міждисциплінарного проекту «Ефемероїди. XX століття у плакаті», який проходив у Мистецькому Арсеналі, де яскраво прозвучав плакат митця «Менше слів – більше діла».

У 2018 році відбулася кафедральна ювілейна виставка, присвячена 75-річчю художника. Активна виставкова діяльність В. Бистрякова спонукала та активізувала і колег на низку звітних кафедральних виставок.

В Академії пройшли юні роки В. Бистрякова й настали зрілі. Його сьогоднішнє – це невичерпна творча енергія, яка охоплює кожного, хто хоча б раз із нею зустрівся. Багато його робіт зберігаються в різних музеях України, зокрема в Національному

музеї Т. Г. Шевченка серія робіт, присвячена тематиці Чорнобиля, «Портрет Т. Г. Шевченка», виконаний майстром до 200-річчя від дня народження поета. Його педагогічна і творча діяльність у 2012 році були відзначені Золотою медаллю Національної академії мистецтв України «За творчі досягнення».

Висновки. Творчість В. Бистрякова характеризує його як талановитого майстра з особистими переконаннями й поглядами. Він не залишається осторонь проблем сучасного життя, зокрема екології середовища, порушуючи у своїх творах важливі питання, що змушують замислитись над буденністю життєвих процесів, через екстраполяцію внутрішнього відчуття і розуміння дійсності. Він надихає на роздуми про сьогоднішнє в його різних духовних і соціальних аспектах. Пізнає добро і зло через призму сповіді душі. Поєднуючи та переплітаючи образи вигаданих ілюзій та реальних героїв, узагальнює й відтворює набутий досвід у своїх творах. Властива художникові парадигма базується на принципах символізму та сюрреалізму. В принципах і підходах автора до створення робіт простежується лаконічна мова плакатного мистецтва. Використовуючи різноманітні авторські техніки, він розкриває перед глядачем своє напруження і своєрідне бачення світу, віддзеркалює внутрішні хвилювання, пережите, наболіле... Присутня у творах екзистенція, втілюючись у деталях і символах, спонукає до філософських роздумів про життя, пошук істини, осмислення і сприйняття життєздатності природи.

В. Бистряков – митець і педагог, котрий через практичну складову передає свій досвід студентам і нині.

Перспективи використання результатів дослідження. Наведені у статті відомості і висновки можуть бути використані при створенні монографічного видання про В. П. Бистрякова, при вивченні та дослідженні творчого доробку митців другої половини XX – початку XXI ст., а також значення їхніх творчих і методичних досягнень для розвитку художньої освіти загалом і формування світогляду та професійного рівня студентства зокрема.

Цитовані джерела

Бистряков Віктор: Каталог. Вступ. ст. Стороженко М., Шидловська Н. Київ: KNF, 1994. Друк.
«Бистряков Віктор Петрович». *Українська академія мистецтва. Спеціальний випуск: Професори НАОМА (1917–2012).* Київ: НАОМА, 2012. 21. Друк.

- Бистрякова, Валентина, Бистряков, Віктор. *Чорнобиль – довге відлуння*: Кат. тв. Авт. вступ. ст. М. Стороженко. Київ: ВХ [студіо], 2006. Друк.
- Бутник-Сіверський, Борис. «Мистецтво гарячого серця». *Образотворче мистецтво* 4 (1974): 6–8. Друк.
- Виставка плаката: Віктор Бистряков, Валерій Вітер, Роман Кириченко, Віталій Шостя: Кат. групової вист. плаката*. Київ: [СХ УРСР], 1980. Друк.
- Волков, Николай. *Композиция в живописи*. Москва: Искусство, 1977. Печать.
- «Інтерв'ю з Віктором Петровичем Бистряковим від 2 лютого 2017 року». Записав Андрій Нікітін. *Архів автора* (2017): 1–24. Друк.
- Ласкаревська, Т. «Емоційність, відвертість, правдивість». *Образотворче мистецтво* 3 (2006): 20–22. Друк.
- Майстренко-Вакулєнко, Юлія. «Історичний дискурс викладання рисунка в НАОМА». *Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури 1917–2017: Ілюстр.-інформ. вид.* Редкол. А.Чебикін та ін. Київ: НАОМА, 2017. 20–3. Друк.
- Матюшина, А. «Малюй, як я». *Урядовий кур'єр* 29 Січ. 2003: 16. Друк.
- Мітякіна, Олена, куратор. *Бистряков Віктор: Каталог*. Київ: [б. в.], 1997. Друк.
- «Об'явлення Святого Івана Богослова». *Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту: із мови давньоєврейської та грецької на українську наново перекладена*. Москва: [б. в.], 1988. 285. Друк.
- Осяяні полиною зорею: 30 років Чорнобильської трагедії*. Авт. Віктор Бистряков. Авт. вступ. ст. Д. Стус та ін. Київ: [б. в.], 2016. Друк.

References

- Bystrjakov Viktor: Katalogh*. Vstup. st. Storozhenko M., Shydlovsjka N. Kyjiv: KNF, 1994. Druk.
- «Bystrjakov Viktor Petrovych». *Ukrajinsjka akademija mystectva. Specialjnij vypusk: Profesory NAOMA (1917–2012)*. Kyjiv: NAOMA, 2012. 21. Druk.
- Bystrjakova, Valentyna, Bystrjakov, Viktor. *Chornobylyj – dovghе vidlunnja*: Kat. tv. Avt. vstup. st. M. Storozhenko. Kyjiv: VKh [studio], 2006. Druk.
- Butnyk-Siversjkyj, Borys. «Mystectvo gharjachogho sercja». *Obrazotvorche mystectvo* 4 (1974): 6–8. Druk.
- Vystavka plakata: Viktor Bystrjakov, Valerij Viter, Roman Kyrychenko, Vitalij Shostja: Kat. ghrupovoji vyst. plakata*. Kyjiv: [SKh URSR], 1980. Druk.
- Volkov, Nykolaj. *Kompozycija v zhyvopysy*. Moskva: Yskusstvo, 1977. Pechatj.
- «Interv'ju z Viktorom Petrovychem Bystrjakovym vid 2 ljutogho 2017 roku». Zapysav Andrij Nikitin. *Arkhiv avtora* (2017): 1–24. Druk.
- Laskarevsjka, T. «Emocijnistj, vidvertistj, pravdyvistj». *Obrazotvorche mystectvo* 3 (2006): 20–22. Druk.
- Majstrenko-Vakulenko, Julija. «Istorychnyj dyskurs vykladannja rysunka v NAOMA». *Nacionaljna akademija obrazotvorchogho mystectva i arkhitektury 1917–2017: Iljustr.-inform. vyd.* Redkol. A.Chebykin ta in. Kyjiv: NAOMA, 2017. 20–23. Druk.
- Matjushyna, A. «Maljuj, jak ja». *Urjadovyj kur'jer* 29 Sich. 2003: 16. Druk.
- Mitjakina, Olena, kurator. *Bystrjakov Viktor: Katalogh*. Kyjiv: [b. v.], 1997. Druk.
- «Ob'javlennja Svjatogho Ivana Boghoslova». *Biblija abo Knyghy Svjatogho Pysjma Starogho j Novogho Zapovitu: iz movy davnjojevrejskoloji ta ghrecjkoloji na ukrajinsjku nanovo perekladena*. Moskva: [b. v.], 1988. 285. Druk.
- Osajani polynovoju zoreju: 30 rokiv Chornobylyjskoloji traghediji*. Avt. Viktor Bystrjakov. Avt. vstup. st. D. Stus ta in. Kyjiv: [b. v.], 2016. Druk.

Подано до редакції 24.09.2018

Рецензенти:

Мазур В. П. – кандидат мистецтвознавства;

Белічко Н. Ю. – кандидат мистецтвознавства, доцент.